

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 6 juni 2009

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om fotboll på idrottsforum.org

Efter många om och men lämnade Umeå IKs brasilianska stjärnspelare Marta (f. 1986) laget och landet 2008 för Los Angeles Sol med den stolta titeln Världens bästa spelare i bagaget (och därtill för tredje året i rad). Under hennes tid i Umeå IK vann laget Allsvenskan fyra gånger på rad efter andraplatsen 2004, och Svenska Cupen en gång, 2007 (silverplats 2004, 2005 och 2006). Marta vann allsvenska skytteligan 2004-06 och 2008. Dessutom vann Umeå IK UEFA Women's Cup 2003-04 och var i final två gånger efter det. Om Martas osannolikt framgångsrika fotbollskarriär, och om de matcher hon spelade i Umeå, kan man inte läsa mycket i Emma Lindqvists biografi *Martas seger: En berättelse om fotbollspassion och krigarhjärta* (Holms Förlag). Istället får vi lära känna Martas liv utanför planen, först i Brasilien, där hon var en ovanlig ung tjej som valde fotbollen före dockor och killar, sedan i Umeå, där hon först kände sig främmande inför det svenska, det norrländska, och därefter kom att tycka om både landet och folket. Däremot, påpekar Torbjörn Andersson, som recenserar boken på forumet, får vi inte läsa ett ord om hennes relation till en lagkamrat, trots att detta är väl känt i Umeå och i damfotbollsvärlden, och dessutom höll på att ointetgöra flytten till Los Angeles.

Marta, 23, världens bästa spelare

Torbjörn Andersson

Institutionen för idrottsvetenskap, Malmö högskola

Emma Lindqvist

Martas seger: En berättelse om fotbollspassion och krigarhjärta

143 sidor, inb., ill.

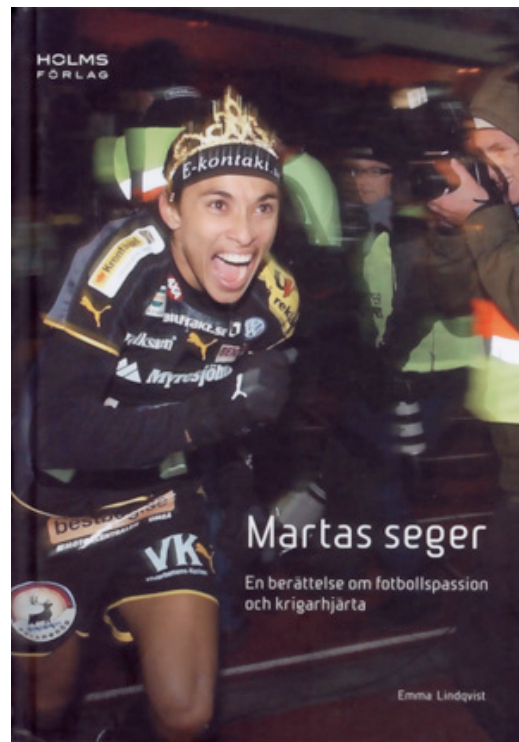
Umeå: Holms Förlag 2008

ISBN 978-91-976791-0-7

Flera böcker har behandlat det svenska damfotbollscentrumet Umeå. En självbiografi av den tidigare stjärnan Tina Nordlund och hennes anorexiproblem har kommit ut, *Genom helvetet* (2006); en bok belyser Umeå IK:s historia och väg till framgångar, Susanne Granbergs *Färdväg mot stjärnorna* (2007) och allra senast har Emma Lindqvist skrivit om den största av dem alla, Marta, allmänt betraktad som världens bästa spelare. Umeå IK:s hegemoni har alltså även gällt det skrivna ordet.

Journalisten Emma Lindqvist, själv från Umeå, har med *Martas seger. En berättelse om fotbollspassion och krigarhjärta* skrivit ett slags självbiografi om den ännu unga brasilianska världsstjärnan. På sätt och vis var det i grevens tid eftersom Marta strax därpå lämnade Umeå IK för att fortsätta karriären i Los Angeles, i den nystartade amerikanska proffsigan. Liksom fallet ofta är med liknande böcker kan man undra vad det främsta syftet egentligen är: Går det mest ut på att exploatera intresset för en känd person eller är ambitionerna djupare än så? Hur ser den tänkta målgruppen ut? Det är inte helt lätt att bedöma böcker i denna genre.

Lindqvists bok tillhör varken de bättre eller sämre i genren, snarast då de bättre, fast det säger nog mer om genrens kvalitetsnivå i stort än om hennes prestation. Inte desto mindre har hon gjort en ovanligt grundlig research. Temat är intressant. Det berättar om kulturkrockar av skilda slag. "Mamma Tereza förstod snart att hennes dotter inte



riktigt var som alla andra sexåriga flickor i staden”, skrivs om den tjej som föredrog fotbollar framför dockor. Marta envisades som barn med att vilja spela fotboll med grabbarna. Omgivningen, inte minst vissa släktingar, började betrakta detta som ett stort problem när hon under ungdomsåren fortsatte att spela. Efter ett tag började hon spela med ett lag i Rio de Janeiro, långt hemifrån, och då kom nya motsättningar i dagen. Marta kom från fattiga förhållanden och var både yngre och pratade en stigmatiserad dialekt och hade därmed svårt att komma in i laget. Överhuvudtaget är bokens bästa del dessa avsnitt, där Lindqvist tillsammans med Marta tagit sig till hennes hembygd i Brasilien. Där framkommer med all önskvärd tyngd det paradoxala i att ett av världens bästa fotbollsländer inte ens har en egen damfotbollsliga. Sålunda har spelarna, likt Marta, hamnat på olika håll världen över. De samlas egentligen bara när det drar ihop sig till viktiga landskamper.

När Marta tillsammans med lagkamraten Elaine slutligen värvades till Sverige, följde nästa stora kulturkrock: De spralliga, känslolösa brasilianska spelarnas ankomst och acklimatisering till ett nordligt, snöigt och stelfruset Umeå. Marta tyckte svenskorna ”tränade väldigt mycket, åt konstig mat och var ganska allvarliga. De såg inte ens glada ut när de sjöng”. Här fungerar boken som en välbehövlig lektion i hur klubbar kan och bör jobba med sina nyförvärv från fjärran länder. Det verkar som om Umeå IK arbetat mycket skickligare med detta än vad många herrklubbar gjort som lämnat alldeles för många spelare vind för våg. Bristen på stora pengar i damfotbollen tycks ha underlättat skapandet av kollektiva gemenskaper; andra kvaliteter än de rent pekuniära måste eftersträvas. Marta kom att acklimatiseras till ett norrländskt liv.

” *Största svagheten med boken är nog vad som inte nämns.* ”

Överhuvudtaget gör Lindqvist ett gott jobb. Fokus ligger på Martas relation till omgivningen, inte på hennes storslagna prestationer i enskilda fotbollsmatcher. Därför blir också boken ganska kort, under 150 sidor.

Största svagheten med boken är nog vad som inte nämns. Då temat hela tiden behandlar Martas sensibla relationer till omgivningen, där hon tycks vara en både öppen och misstänksam person på samma gång, är det märkligt att ingenting skrivs om hennes mer personliga relationer. I Umeå har det inte varit någon väl förborgad hemlighet att Marta blev ihop med en annan spelare i laget, Johanna Frisk. Märkliga turer utspelade sig därför när Marta inte tycktes vilja skriva på för Los Angeles utan att även flickvännen Frisk fick ett kontrakt, vilket hon också fick. Det långvariga tabut mot att diskutera damfotboll och homosexualitet har alltså fått märkliga följder även i denna bok. Allt skrivs till en viss gräns, men sedan görs det halt. Nu är det kanske på det viset att Marta sagt stopp för en sådan diskussion, vilket givetvis måste respekteras. Inte desto mindre blir det hela märkligt i en bok som i så liten utsträckning fokuserar på Martas fotbollsmässiga egenskaper och så mycket på hennes relationer till allt möjligt i sin omgivning.

© **Torbjörn Andersson 2009.**

 **Köp boken från förlaget**

 **Kjøp boken fra forlaget**

 **Køb bogen fra forlaget**

 **Buy this book from Amazon.co.uk**

 **Buy this book from Amazon.com**